

Сергей Жадан

THE VERY BEST POEMS, PSYCHO DÉLIC STORIES OF FIGHTING AND OTHER BULLSHIT

1992

вибрані поезії

2000

Бібліотека альманаху «Кальміос»

сергій жадан

**the very very best
poems, psychodelic
stories of fighting
and other bullshit**
(вибрані поезії 1992-2000)

асоціація українських письменників
кассіопея-донецьк-2000

ББК 84 (4Укр)-5
Ж 15

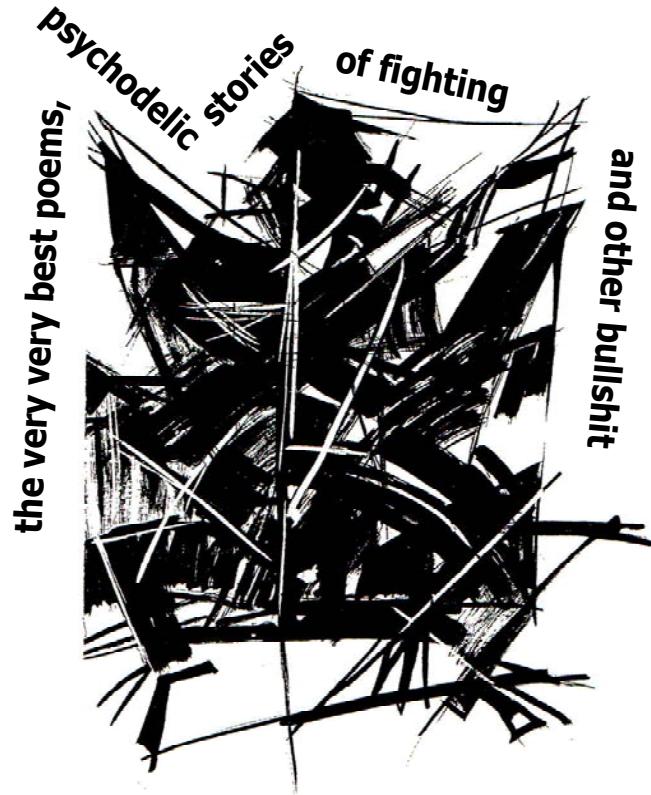
Ж 15 **Жадан Сергій.** The very very best poems, psychodelic stories of fighting and other bullshit / Кращі поезії, психоделічні історії боротьби та інші інтимні колізії. (Вибрані поезії 1992-2000) / Бібліотека альманаху «Кальміюс». – Донецьк: Кассіопея, 2000. – 82 с.

Друкується в авторській редакції

Графіка Валерія Бондаря

Всі думки з приводу цієї та всіх інших книг ви можете висловити за адресою: zhadan@zerkalo.com

© жадан, тексти, 2000
© Бондар В.Є., графіка, 2000
© Ворошилов Ю., фото, 2000
© Біла А., післямова, 2000
© Соловей О., автор проекту, 2000

«Обороні Грозного присвячується»

петеу

ця молодість початку дев'яностох

н.ф.

щасливо – говорять вони – до наступного року
господь копається в давніх блокнотах
з якими постійно має мороку
знаходить у списку твоїх знайомих вагається омина
й викреслює їх імена

щасливо жовта цегляна дорого хто мав дійти той дійшов
ця вузькоколійка дитячої пам'яті ніби на диханні шов
рік починається смертями друзів і зупинившись в очах
лишає снайперські мітки
на душах і на речах

швидкі саламандри світла сарана олівців
щасливо дістатися ти говориш що б не було на тому кінці
безумні іспити школа життя трахане петеу
сонце випалює вимотану траву

добрі часи погані часи – вони залишали шанс
коли ти грівсь на шкільних подвір'ях
й виригував палений польський шнапс
коли всі ці зими і стіни і сосни і тиша така навколо
що чути навіть як дихають в небі птахи

мудрість речей якої стане як її не витрачай
тінейджерські зіткнення в кінотеатрах
вуличний секс фасований чай
скільки утіх і всіляких затій пропонувало життя
і що цікаво – на кожну була стаття

скільки мутті в дитячих серцях особливо вночі
школа яка не навчила нічому
і час що нічому також не навчив
і я гадаю – вічна марнота адже ця лажа трива
і добираю слова:

поразки завжди забиваються наче біль
важко бути героєм коли це не коштує жодних зусиль
складно з'їжджати зі сленгом коли у кров здираєш язик
якщо ти звичайно не звик

тому щасливо кажу я небіжчуку просто в п'ятьму
коли українець прийде до бога я знаю що саме він скаже йому
він скаже богові знаєш док
мене не кличе твоя труба
якщо я весь час боровся з собою
хто сказав що це боротьба?

всі ці підлітки такі беззахисні проти років
і їхні серця тверді наче грифель
та разом з тим наче грифель крихкі
і тільки й лишається слухати зиму що звідкись та нависа
і пластиковою запальничкою прогрівати небеса

* * *

якщо ти надумаєш їхати з цього міста
ніби апостол чи добрий нігерський пастор
вистукаючи пальцями по словнику
хвилюючись і зазираючи до нього щоміті
шліфуючи гострі камінчики
з вервиці складно підрядних речень
в гарячих морських каютах
в вагонах середнього класу

місто з якого ти щойно емігрував
наче стіна якої не мурував
наше з тобою дитинство старі гаражі
труби розбомбленої водостанції
офіцерські швейцарські ножі
еміграція камандір це довга тривала путь
не буде туману в душі і російських літер в газетах

в європі циклон починається і трива
мюнхенські турки готуються до різдва

в цій не найзеленішій із країн
вони кочують родинами на вікенд
бачуть ранковий сніг за вікнами електричок
й господній цілунок лягає на їхні серця і наплічники
ірландський студент – юний прихильник IPA
життя для якого рулетка а світ діра
святковий дублін теплі в'язані светри
кренберіс в плеєрі тмін і табак на столі
ці ангели тероризму завжди навколо тебе
їхній заселений простір
їхній святий миколай
їхні контрацептиви в туалетах на автозаправках

я буду молитись за тебе і твій маршрут
за твій страховий поліс і скати вантажних машин
за воду в холодних ріках і листя яке вже палять
за все що ти тут забув
і що забуваєш тепер
де бти врешті не був
за все що забудеш потім
та найголовніше – за пам'ять твою за пам'ять

Станси для німецько-фашистських загарбників

а.

Лілі Марлен, ти не росла у совку,
ти взагалі не знаєш, що це таке – совок,
але батальйони тягнули цю пісню ламку,
ховаючи в ранцях на застібці і на замку
між порнографічних листівок трепетний мамин рядок.

б.

Війна почалася у червні, а вже восени,
з пантами прогоцавши літню кампанію, в ніч
відходили “наші”, як ніжно себе вони
самі й називали, і, мабуть, немає вини
в такій безпідставній любові до малознайомих облич.

в.

Така вже була умова, що їх вела уперед,
така пролетарська сансара, такий православний чин,
щоб кожен в своїй ойкумені сягнувши зірок і планет,
знайшовши предмет любові, любив собі цей предмет,
окрім, звичайно, дебілів і одиноких мужчин.

г.

Але ви врешті з’явились – діти германських лісів,
непосидючі шибайголови рейнських трудящих долин,
і всі міщани радили появі цих голосів,
за винятком агітатора, котрий вже мирно висів,
і був один, хто не тішився, був взагалі один.

г

Наївна й смішна веремія, як в жодному з інших міст.
Ось ветхий петлюрівець чистить свій слуховий апарат,
ось збуджені комсомолки до співу виказують хист,
і з братськими хлібом-сіллю ставши на повен зрист,
з бантами на вишиванці виходить колаборант.

д.

Ви дбали про місто, листівками всіявиши брук,
і хай мародерудрижав його згорблений карк;
відкрили “Просвіту”, зчиняючи гамір і грюк,
зібрали до зоопарку вцілілих радянських тварюк,
хоч на фіг кому потрібен він був – цей ваш зоопарк.

е.

Ті піонери-юннати, які вам писали вірша,
та вчителька мови, котра пускала вас на постій, -
вони ще сплатять офіру за всіх, хто від них вируша,
ось вона, діти, слов'янська психоделічна душа –
знаєш, який буде вжиноқ, але таки спробуй, посій.

е.

Скажіть запальному хлопчині, який промерзав до тла
в зимовій редакції, вірячи, що це іще не кінець,
коли ви йшли з цього міста, з його води і тепла,
скажіть, чи крапля сумління хоч раз по тім затекла
до ваших холодних німецько-фашистських сердець?

ж.

І навіть можна не знати природи якихось речей,
але, якщо вже відверто, без соплив і без образ –
попри усю непруху, попри туту, ачей,
невже ви самі не бачили, невже не мали очей,
що райх ваш – фата моргана, і фюрер ваш – підарас...

3.

Адже біль цього міста вже не звести до ладу,
не стишити цю відразу до всіх, хто його здавав,
тому і я краще здохну, чи просто так упаду
на площу його свободи – виснажену і руду,
аніж відійду від коріння його наркотичних трав.

и.

Лише нерухоме небо, небо собі згори
лінзами Богородиці зазира до осель...
Гріються шоколадки у руках дітвори,
пахне драпом в учительській, дощ заливає двори,
гелікоптер пролітає, мов мандрівний журавель.

іммігрант зонг

немає нічого тривалішого за ці речі
немає нічого ріднішого за ці муки
на виїзді з міста сніг ляже на плечі
торкнувшись йому лиця наче жіночі руки

дорогою перегоном котиться поїзд на захід
плачуть губні гармонії з адресами сірниками
плач повоєнна європо хай будуть тобі мов закид
сумні чоловічі бари набиті мандрівниками

бо він уже не повернеться навіть коли захоче
вода усіх океанів йому вимиває очі
бо він не приде назад і що з нього можна взяти
серед блаженної пам'яті червоних п'ятдесятих

окрім готичних контурів завчених ним абеток
окрім гранат і листівок окрім птахів таблеток
пам'ять про нього дбає пам'ять рахує лічить
в одну й ту саму ріку снаряд не влучає двічі

вулиця затихає здригаються пальці посуд
смирення втрапляє в тіло мов пробиває вістрям
коли приходить смерть коли зостається осад
коли останнє ім'я видихуеш разом з повітрям

бо смерть наче білий цукор обліплює зуби ясна
зі смертю приходить терпіння спускається і дається
і починається тиша тиша раптова вчасна
в якій не чути нічого навіть власного серця

музика для товстих

юрій андрухович у цьому притулку для літніх
сварливий сімдесятирічний письменник
автор напівзабутих детективів
доглянутий містом і профспілками
він – із купою старечих заморочок
з нетлями у кишенях піжами
з фенечками на жилавих зап'ястях
з бритвами і виделками посеред кімнати
переводить стрілки годинника на зимовий час
віддихується слухає голос за кадром:
сальман рушді – індієць
юрій андрухович – українець
якщо ти не схибив
поезія твого народу зрозуміла іншим
без перекладу
навіть коли тобі на це насрати

тридцять років без війни
тридцять років без майбутнього
тридцять років старої музики

писання в порожнечу
країна з аграрним драйвом
ось вони твої валізи
твої нирки
твоя література

коли тобі минає 64
і коли кров пригальмовує щоби подумати
куди їй далі бігти
в цьому місці
так саме
в цьому місці
швацька машина всесвіту ридає до ранку
крутить свої замучені механізми
не зупиняючись
ні на мить

і ось приходить ранок під вікна притулку
і небо коричневе після дощу
і риби на пательні лежать ніби
коханці на розпеченному серпневому ліжку
і юрій андрухович якого тут всі знають в обличчя
переглядає вчорашні газети і

підкреслює маркером свої прізвища
підкреслює думки що йому сподобались
підкреслює імена померлих друзів
підкреслює цікаві радіопередачі на наступний тиждень

зграя слів і натовп перехожих
таке дахау лишається від цілого покоління

і вже виходячи на сніданок
пізніше
помічає ніби між іншим:
тепле повітря
сухе повітря
шкода лишењ що немає птахів
утім їх ніколи і не було
в цьому бараці

* * *

она ще не виросла і не втратила голову
від чорної музики у власних зап'ястях
і світло з небес і початки голоду
в її долонях будуть за щастя

она ще не падала на мокрі матраци
і в кров її не вливався поспіх
і ще не блукала південними трасами
худоба – таврована мов плацкартна постель

ні болю в легенях ні решти близку
в темній траві без кінця і міри
й гарячі квіти високого тиску
не росли на відкритих ділянках шкіри

і друзі на станціях і ріки в селищах
дбають про свій подорожній статок
і одяг випалюється на сонці все ще
вірно тримаючись її лопаток

она ще не може просто померти
зализує рани наче конверти
чистить зуби мов табельну зброю
і засинає поруч з тобою

авіахем

я саме повинен був їхати на двірець і вже збирався
дивився на ранкові суботні балкони
світло стільки світла
на шворках жіноче прання
печальні метелики за годину до від'їзду

мені розповідали щось про це свято
я ще бачив людей що рухались до іподрому
десятий рік революції
зеппеліни у небі горіли ніби червоні комунарські серця
грілося молоко на єврейському ринку
тихе і покірне мов гнані апостоли

я навіть дивився вгору гадаючи бодай щось побачити
і маленький швидкий літак уже кружляв над трибуналами
молоді авіатори що стояли на полі
тримали в руках телефонні записники
мов потріпані біблії
перебирали в кишенях арахіс і презервативи
гляділи як раптово літак починає падати
і як пілот щоб не звалитись на глядачів
спрямовує його на дерева

і я подумав боже блаженне світло твоє
спасенні твої діти що курята чорний тютюн
спасенні курці з пальцями коричневими
ніби зіниці хворих жовтухою
спасенні перетинки твоїх крил все що нас переповнює
розміреність літніх світанків
роса на вікнах жіночий голос який кличе з балкона
зламаний наче троянда хребет авіатора
солодке блакитне повітря його протигаза

Переваги окупаційного режиму

1

В один із днів повернеться весна.
З південних регіонів батьківщини
потягнуться птахи, і голосна
свистулька вітчизняної пташини
озвучить ферми і фабричні стіни,
і грубий крій солдацького сукна,
і ще багато всякого гівна.

2

Але печаль лягає на поля.
Нужда голімі розправляє крила,
докіль поет тривожно промовля:
я є народ, якого правди сила;
цю жінку я люблю, вона просила.

3

Сумна країна у години скрут.
Блукає міщанин поміж споруд,
з усталеним природнім артистизмом
говорить і його словесний труд
повніє нездоровим еротизмом
і побутовим антисемітизмом.

4

Сколовши босі ноги об стерню,
старенький Переображеня коло тину
ячить собі, що, скурвившись на пню,
лукаві діти в цю лиху годину
забули встид, просрали Україну,
забили на духовність і борню,
і взагалі творять якусь фігню.

5

Бідує місто. Кинувши фрезу,
робітники на заводському ганку
лаштують косяки, бузять бузу,
розводять спирт, заводять варшав'янку
і, втерши соплі та скупу слозу,
майовку перетворюють на п'янку.

6

Село мине спокуту цю тяжку.
Село – це корінь нації, це води,
що рушать берег. Молодь на лужку,
довірившись сільському ватажку,
заводить, навернувшись до природи,
народні сороміцькі хороводи.

7

Тому життя ніколи не втрача
своїх прозорих гомінків проекцій.
Стрімкий юнаць, легке дитя ерекцій,
хапа за руку втомлене дівчаче,
і вже вони – аж дня не вистача –
займаються конспектуванням лекцій,
звеваживши вимоги контрацепцій.

8

І лиш зоря над містом пролягла,
юнаць змахнє краплини із чола
і молодечко усмішкою блісне.
Бо попри те, дала чи не дала,
у щастя людського два рівних є крила:
тромянди й виноград – красиве і корисне.

* * *

Пепсі,
лиши мені тепле взуття і сухе волосся.
Заводи і фабрики Лівобережжя кінчають від тиску своєї любові.
Дивись, як тоншає листя,
як легке підпільне багатоголосся
ворушить до ранку сутінки свіжі і паперові.

Із наших вулиць зникають службовці, комахи, юродиві;
мерзнуть яблука, діти, працюють вантажники.
Тепер ось почнуться завії –

нові сторінки у загальному спротиві,
почнеться різдвяний драп, опалення, щедрі затяжки.

Лиши мені в'язані ковдри з довгою ниткою холоду,
з давленими цитринами,
з танковими формуваннями.
Мої коридори вільні, але я втрачаю нагоду,
так і не змігши відмовитись від награного хвилювання.

Тому, якщо вона схоче позбутись нашої з нею праці,
якщо вона стане мотати жовяні плівки,
    місити цей суглинок,
дай, Боже, ніжності до її навчених пальців,
дай, Боже, співу до її слухавок.

Саме з'явиться привід не виходити з дому,
розписувати авторучки, плекати шлункову судому.

Пливе косяк широкою річкою.
В'ється дим сирою вуздечкою.

З лівого боку сходить місяць
    над моєю аптечкою

Святий Георгій

Час починати відлік цій боротьбі.
До міста вбігають діти і підіймають галас.
За містом у небі кружляє змій,
    грає на світлій трубі,
і дивиться з-поза хмар
на крикливи фортечний гамуз.

Випливши на глибини, ставши посеред неба,
він б'є в шкіряний барабан,
    вибиває пальцями жаль,
і крила йому нагріває гаряча спека липнева,
і крутиться він біля міста –
високо, мов дирижабль.

У всіх навколошніх паствах
    правлять за нього молитву,
дивляться вгору, вибігши на вулиці і левади:
неси міцно у хмарах сурму, із золота вилиту,
щоби і далі дзвеніли твої соковиті гланди!

Бачиш, як пролітає голодне мовчання над нами?
Чуеш, як ми мовчимо, яка ця мовчанка майстерна?
Тож давай, бий в барабан,

міцними своїми руками! –

стиглий, як виноград,
чутливий, ніби антена.

Але виїжджає з міста
святий Георгій,
трима в руках патичок і вервиці з чорної глини,
стоїть, умовляє змія, мережить промови довгі,
і напинає тенета
чернечої павутини.

І доки вечірне сонце береться плівкою жиру,
доки мовчить залізниця, доки працює прес,
святий Георгій вертається в простору осінню квартиру,
і квилить під брамою змій,
ніби покинutий пес.

Donbass Independent

На деревах скіпав неозбираний мед.
Володимир Сосюра – юний поет,
закосивши на фронті з недбалства світил,
зайдив у розбомблений
харківський тил.

Гайдамацька підошва розкришує скло,
до єврейських районів ступає тепло,
із небес висівається мерхлий озон
на угіддя фабричних
триперах зон.

Кожен домішок світла в глибинах кімнат,
господарського мила м'який рафінад,
переїзди,
веранди,
газетні рядки –
все перейде крізь тебе за довгі роки.

Всі скресання річок,
залізничні пости,
всі загублені зшитки, монети, листи,
ціле місто з безладдям подій і речей
застряє, ніби здобич, у пастці очей.

Але ця течія підхопила й несе,
і сумління твоє забиває на все,
з лункий водогін,
за барачних птахів,
за плантації шиферних
білих птахів.

Смерть облишить тебе шамотінням води,
дозуваннями брому,
тяжінням біди,
телефонами, бритвою по щоці,
комунарською пайкою
у руці.

Смерть залишить на тебе тяжкий вантаж –
риштування домів,
жарівки параш,
цю погромну відлігу, з її теплом,
що усе летить,
над твоїм чолом.

По часах небуття, по жовтій стерні,
із усього спадку вціліють одні
надбання зіниць,
та вони, далебі,
не належать ні Богові,
ні тобі.

Пацифік

Не знаходячи перешкод,
не втрачаючи висоти,
каравани підземних вод
пробиваються
під мости.

Оборонні цехи, цехи
обступає пустка, гілля.
Землероби і пастухи
покидають спати
 поля.

Навіть голосу тихий сплеск,
ніби рух механізму, коліс,
доторкнувшись твоїх небес,
залишає гострий
надріз.

І тонка структура зими
роздається повсякчас
на дороги, вікна, доми,
що ростуть невпинно
між нас.

Так, немовби зрушене міст,
і кружляє сонце вини,
наче ми спричинили цей ріст
мовчазної
садовини.

Наче все, що буде й було –
кимось вирощене зело,
і вмовкає глина дзвінка
під стопою
садівника.

Пам'яті В.К.

Погода, погода, повільно сідає на руки,
мов навчений птах, облітаючи пастику міграцій.
Суботня утома і гострі липневі сполуки
все більше помітні
в примхливому диханні станцій.

Ще поночі тягнеться в небі оголений протяг.
Вгортуються в тишу дерева – коричневі, темні.
Твої сновидіння, зібралиши розкиданий одяг,
ідуть повз ремонтні склади
і забуті майстерні.

Іще вартовий стереже павутину за вітром,
ламаються відстані – що я у цьому порушу?
І тихий Господь вимикає, виходячи, світло,
і точеним шприцом
із тебе витягує душу.

Пластунка N

Так відступало твоє дитинство –
ставився голос, губились друзі,
високо в небі міцно і стисло
висло життя, мов сережка у вусі.

Так ми жили – голосні й недолугі,
вплетені в часу стрічку трофеїну,
блудні поборники бугі-вугі,
скурвлені діти міцного портвейну.

Ти одягала військові боти,
бігла до школи – пенал, олівчик.
Все ще попереду – перші аборти,
татові джинси, мамин ліфчик.

Ще підіймало звивисту хвилю.
Срібна розгромлена клавіатура
ще формувала основи стилю –
так починалася контркультура.

З теплими гільзами “Біломору”,
з ковдрами битих студентських акцій
так наполегливо рвався угору
змучений блюз твоїх менструацій.

Що нас єднало? Загоєні сварки
падали в ніч, як у воду весла.
Ми відкривались, творили шпарки.
Теплі вітри мимоволі занесли

смуток у душі, мов мед у соти.
Як ми трималися, Бога ради! –
попри усі божевільні гризоти,
попри задрочки радянської влади.

Цим і завершилось. Тлінь мажорна,
стишена хвиля, сутінь озерна.
Схиблений час розтинає, мов жорна,
спільногого досвіду темні зерна.

Тільки я знаю – між гострого віття,
в перенасиченій біосфері
так лише варто вживати повітря,
так лише слід прочиняти двері.

Липне до уст почуття морфеми –
альтернативна прозора вода ця.
Те, що було, не розіб'еш на теми.
Так ми кохали. І нам – воздастися.

bodywork

Приходить остання середа перед Великоднем.
Ісус з апостолами відстоює службу в одному з православних храмів.
По тому розходяться, домовившись на завтра про зустріч.
Ісус знаходить оливковий гай і починає молитись.

Приходить ніч. Земля вихолоджується.
Оливкове листя, мов зелені згустки повітря, висне над головою.
Хідники порожніють. З'являється апостол Петро,
лягає на траву і, загорнувшись у ковдру, намагається заснути.

Приходять зірки. Вітер поступово стихає.
Петро не може заснути і дивиться в небо.
Нічні птахи полюють на невидиму здобич.
Ісус, засинаючи, слухає голос учителя.

Вранці приходить гурт садівників.
Повільно йдучи, обмінюються новинами.
Знаходять Ісуса. Той страшиться і жахається,
що ця чаша його проминула.

Богдан-Ігор

Всі кріплення важких снігів,
всі накопичення ремесел,
всі тіні дотиками весел
лишають поміж берегів
сліди – ці вервиці тугі
між зим і весен.

Сльота перекладає прес
турбот на голови містечок,
на вигини дбайливі течій.
Без попереджень і адрес
стікає приміських небес
солодкий кетчуп.

Тендітні злами забуття,
невидимі для ока межі.
Примхлива змога стати межі
усіх світил, чия кутя
ляга на радіомережі
без вороття.

Втинаючись в глибоке тло
дитячих видив, переміщенъ,

з усього плетива приміщеня,
з усього світла, що текло
повз очі, постає стебло,
пробивши днище.

Нічний вібруючий бузок.
Під вікнами, як сіль у рані,
потужний звук, що рушить грані –
дерева проливають соки,
мов труби схованих в пісок
важких органів.

Набряклі залози весни
над стінами районних центрів.
З яких чіпких підземних нетрів,
з чиєї вогкої вини
постануть ще подібні сни –
густі й відверті?

І цей напівпрогікливий мед,
прозора і ядуча слина –
по всьому. Березнева глина,
розмиті фарби, рух планет
і довгі описи прикмет
Отця і Сина.

Динамо Харків

Зима видається занадто довшою,
ніж того треба. Мітиш підошвою
межі відлиги, що суне тужаво
на прикордонні райони держави.
Крапле дощ – терпка сукровиця
з Господнього тіла. Тъмяніють лиця.

Міста порожніють. Йдучи по лезу
свого виживання, залишки плебсу
кидають квартали скніти в ремонті,
і сон довірливо шепче дрімоті:
вимри, кохана, зроби то хутко –
не стане дзвонів твоєму смутку.

Птахи обирають вирій, що згодом
стає перманентний. Зрощені голodom,
лишаються діти – сварливє завтра –
старої республіки, оскільки варта
давно розгубила багнети й набої,
крім того, лишаємося ми з тобою.

В розбитих будинках скалічений Каїн
шукає вцілілі речі. Камінь
в підмурках Вітчизни хиріє. Натомість
тверднуть дерева, гусне свідомість,
і час іде, як загиблий вояк
в чергову атаку, тобто – ніяк.

Тереза

1
Пізній нехитрий Божий маневр –
місяць росте, наче плід у шлунку.
Серпень, чіпкий, попри те, що мине,
впевнено згущує фарби в малюнку.
Теплі циклони, мов слід поцілунку,
гоять природи розхитаний нерв.

Грунт вистигає. Дотик руки
зміщує тіні предметів. Садиби
мітяться сонцем. Важкі будяки,
мов смолоскипи чекають, коли би
трапився кремінь і купчаться риби
тромбами в синій жилі ріки.

Мов сновидіння на кінчиках вій,
передосіння східна Європа
нині застигло німую, і твій
голос приходить, ніби хвороба
крізь непричинені кимось ворота,
легко, мов пошестъ або суховій.

Бачиш сама, що чекає за цим –
наші дерева, недбало убрани
в чорного неба масний антрацит,
наші водойми, відкриті, мов рани,
нас роз'єднали. Замкнуто брами.
Виснє повітря, мов зібганий цинк.

2

Врісши у світ, що сльозивсь на очах,
ми не вважали наслідки рішень
чимось аж надто важливим. Свіча
наша горіла солодше й скоріше.
Ми володіли доволі не гіршим
проміжком часу, котрий навчав

переступати власний поріг,
гаяти день на майданах провінцій,
жити під небом, що діше вгорі
тепло і часто, як дихають віці.
Ми розумілись на нашему віці,
мов на таємній і рідкісній грі.

Стрімко, мов подих на рівні грудей,
вранішні стигми, планети і числа –
плинне знання, що повільно веде
вглиб, потаємна коштовна Вітчизна
нашого співу, що тане, іде
місця не стане сказати: "Пречиста,

44

зглянься на зимні душі й тіла".
Камінь холонув, вітри зачастіли.
В темний пісок поступово стекла
перша роса. Нам не завжди щастило.
Поміж заводі й військові частини
швидко відходять рештки тепла.

3

Зрідка гортаєш чернетки, в яких
тісно й строкато – сходи, вітальні,
двері будівель, бруківка в'язких
вулиць. Помірно-континентальний
клімат країни. Солодка ментальність
перших поселень. Світлі мазки

прудко заповнюють грубе сукно
рештками фарби. Густа поволока
зсохлась під сонцем. Губиться дно.
В мокрому просторі виснуть волокна
осені. Післяобідня волога.
Так і рости, відчинивши вікно,

дбаючи спадок – залишки вір,
зжовкле письмо – цю данину свободі,
з тим, щоб колись, наче сіку траві,
вперше відчути на самому споді
горла той протяг – чорний, Господній,
з котрого, власне, і родиться вірш.

45

Все, що миналось, і все, що всотав –
мапи держав, ворожіння на слові,
стоси листів, повітові міста,
зібраний епос, важка промисловість,
вся анатомія, чесність і совість,
вся переповненість, вся висота.

4

Падає сніг. Засинає лоза.

Тонко ступивши на трави і ріки,
Бог роздивляється, як зіслиза
в урвище степу обрис шуліки.
З Божого ока, зім'явши повіки,
– здібний пластиун – виповзає слоза.

Вранці, без розпізнавальних ознак,
з голих дерев оббиваючи іній,
падає янгол – літун-одинак,
рушить химерну довершеність ліній,
з чим і вмирає, лишивши, однак,
срібний тривожний дюралюміній.

Сонце прямує попри дахи.

Збірники прози, ранкові моління.
Ми зберегли, наче кисень – птахи,
присмак причетності до покоління,
котрий хвилює, мов перше гоління
шкіру. Надходять волхви й пастухи,

щоб розумітись на цій глибині.
Втіха – доволі поважний набуток
в нашому віці. Падає сніг.
Падає сніг. Все віджито й забуто.
Непереможно, легко, розкуто,
на ліхтарі, на міста, на вогні.

Варшава

З травневих верлібрів, дощів і полюцій
ми завжди виходимо якось миршаво.
Дитинко, ми наслідки цих революцій,
поглянь, як нам світить зогнила Варшава.
Бо сонце щоночі тіка до Європи,
бо привид страху ще блудить тілом.
Дитинко, отут чи навряд що поробиш,
якщо це бажання ще не відлетіло.
Бо маєм лише воду з долоні випиту.
Зростають цвяхи поміж пальців предтечі.
І патологічна відсутність Єгипту
унеможливлює спробу втечі.
Це, певно, посіяна в нас ущербність –
потреба шляху, до якої звикли.
Тому безпроблемно сприймаються щебінь,
роздбиті дороги й старі мотоцикли.
Попереду нас не чекають, дитинко,
зневага батьків чи народна пошана.
Хоч завжди існує кінцева зупинка,
повір, що навряд чи то буде Варшава.
Бо, розумієш, ці зіпсовані країни

не відповідають за воду пролиту.
Ти мітиш йодом отримані рани,
ти сонно читаєш нічну молитву:
Зійди, освято, на все, що робили,
на все, що значили нечутним ліком...
Мої долоні, мов дві рибини,
спрагло тиснуться до мокрих вікон.

* * *

Якось-таки ти виріс в цій шпарці поміж держав,
притулків, монархів, анархів, жидівських громад, республік,
стремуючи зубами язиқ, щоби не так дрижав,
ти завжди сприймав спілкування передумовою куплі –
продажу свого близьнього, тож за першої нагоди
наважився позбутися пут, котрими тебе в'язали,
тобто змінити провалля Сходу, серед якого вижити був не годен,
на збудовані значно західніше залізничні вокзали.
І потім, підстрелений на кордоні, ти, що вже мав потонути давно,
все ж тримав у пам'яті небо, котре здавалося чистим,
і надійно сховані золоті червінці, які тягнули на дно,
зводячи на пси твій потяг вирватися за межі Вітчизни.
Власне, це був, скоріше, заплив, аніж втеча.
З обох берегів лише прикордонники, затримавши хід,
дивились, як повільно тебе розвертала течія,
ніби церкву, - головою на Схід.

Цитатник

В почині завжди є процес
твого народження. І це –
суттєвий крок до заморок
життя. Під владою зірок
вже наростає твій процент,
що зменшує твій строк.

Та разом з тим це та пора,
коли виходить на-гора
твоя залежність від умов
народження. І ти, немов
сліпий, не здатен вибирать
поміж вітчизн і мов.

Тому твоя вітчизна – це
твоє тавро і твій кацет,
чий прояв є надміру злим,
бо тухо стягнено вузли,
і хоч гидке твоє лице,
та мусиш бути з ним.

Вітчизни – різні. І твоя,
на жаль, не з кращих. Все ж не я,

так інші цей сприймають край
з утіхою. Тож, хоч тікай,
“любов к отчизні” в цих краях
завжди була за кайф.

“Любов к отчизні” є слова,
з яких повинен випливати
життя людського вічний сенс,
хоч як на мене спосіб сей
кохання плідно убива
саме поняття “секс”.

Вітчизна це, скоріше, звір,
тому, якщо ти маєш зір,
на нього пильно озорнишь:
любов до нього – шлях униз.
У цьому випадку, повір,
чесніше онанізм.

Вважай, тобі не повезло,
бо здавна згублене весло,
яким би вигріб ти звідсіль.
І це була б розумна ціль,
бо громадянство тут є зло,
що роз’їда, мов сіль.

Країна ця – великий гріх
людей і Бога. Наш поріг
навряд чи подолать кому –
він неприступний, ніби мур.
І це нагадує скоріш
не дім, але тюрму.

У тому сенсі, що таки
ти звідси міг би утекти.
Проте – за чим? Щоб десь вночі –
і побивайся, і кричи
в надії марній зішкребти
лілею на плечі.

Простіше вірити, що ти
сидиш в оточенні води
або пісків. Їх не пройти,
тому кордон – кінець мети,
де розбудовано пости
і зірвано мости.

І це об’єднує народ,
підтримує нейтральність вод
і невгласимий блиск в очах.
Суспільству ж прагнетися вбачать
в усьому цьому вищий код
ментальності. Хоча,

на перший погляд, їх не є –
подібностей, чий сплав дає
основу єдності, але
єднання є, хоч і мале.
Наприклад, сонце, що встає,
чи спільній туалет.

Крім того, може об'єднати
розмитий шлях, відсутність дна.
Потопи, струси чи вогонь –
це об'єднає будь-кого.
І можна, зрештою, додати
фольклор і алкоголь.

Тепер ти знаєш, де ростеш,
тим більше – з ким. Уважно стеж,
як неба згорнено сувій,
як простір біль тамує свій,
як насидає дикий степ
і порожніє світ.

Хоча, здавалося б, речей
та явищ – тьма. Та все тече
і змінюється, біжучи
від нас, мабуть, не без причин.
Тож речі тануть нам з очей,
мов стравлені харчі.

І не втішає навіть те,
що виробництво їх росте.
Всі речі поглина земля,
і це наводить переляк,
та вартість кожної, проте,
не збільшує ніяк.

Але на берегах Ріки
Життя є речі більш тривкі.
Насамперед – існує час,
ї тому, хто все це поміча,
спада на думку, що роки
є плинні, мов сеча.

Іще існує відчуття,
що все гаразд, та до пуття
це відчуття ні я, ні ти
в собі не можем віднайти,
тому сприймаємо життя
з відсутністю мети.

Існує небо, а затим –
десяток-другий перспектив,
копа означень, сотні назв,
освіта рас, злягання мас,
і Бог, що в межах самоти
охороняє нас.

І смерть – косою чи серпом
врізає віку нам обом,
і мста – густа, мов тінь хреста,
між нами вперто вироста,
і давить соляним стовпом
небесна висота.

Поруйнування Єрусалиму

(Лицарська поезія)

Лицарство прагне воєн.
Лицар вдягає збрюю,
важчу за нього вдвоє,
що, власне, його не турбує.

Лицар кохає неню,
має право на працю –
відрубувати полоненим
руки, ноги чи яйця,

робити замахи, змови,
ставити церкву шпиллясто.
Натомість, не має змоги
займатись, наприклад, блядством

на службі, або в гешефті
кохатись. Лицарю гоже
минати спокуси дешеві,
на царство чекаючи Боже.

Лицар людина вільна.
Попри можливі страти
постійно встряє у війни,
щоби надерти сраки

маврам, чи пак арабам.
Залізом прикривши сподні,
лицар прямує радо
на Схід, за гробом Господнім.

Де-небудь в крайні теплій,
на прю стаючи, мов до праці,
він потерпає в пустелі
від спраги та мастурбацій.

Молитву співаючи Богу,
в'їжджає врешті в долину.
Тримає вперто облогу
під стінами Єрусалиму.

Далі – питання часу.
А час приносить утіху –
в місті вмирають часто
настільки, наскільки їй тихо.

Дохнуть, мов зловлена риба,
слабнучи від нудоти.
Ще діякий час потрібно
тримати облогу, аж доки

місто відчує втому.
Лишаться лише каліки.
В місто ввійти, а потому
чинити розбій, оскільки

життя, воно як намисто –
не варто шукати початок.
Три дні грабувати місто,
або гвалтувати дівчаток

чи хлопчиків. Справа смаку
та досвіду. Лицар має
свободу вибору. Магу
роздерто. Знамено має

на вітрі. Ясніють далі.
Та лицаря в самий розпал
посеред мертвих кварталів
раптово проїмає розпач.

Тож лицар скидає лати
і лицарю перед Богом
глибоко поїбати
щодо наслідків цього.

Його ридання гарячі,
він гнеться під часу плиному,
і повзає навкарачки
спаленим Єрусалимом.

Кигиче, Месію кличе,
сипле прокляття й погрози.
І сірим його обличчям
стікають брунатні слози.

* * *

Будда сидів на високій могилі,
Будда споглядав будяків цвітіння.
Навколо степі і баби похилі,
й країна – спорожнена тиха катівня.

Старий адвентист між мандрованих дяків
або ж дяків, хоч яка в тім різниця?
Чумацькі шляхи, жебраки, повні дяки,
що спустять твої мідяки по пивницях.

Будда відпустив оселедця по плечі,
читав бароккові євангельські мантри,
водив за собою зграї малечі,
в корчмі заливаючи про власні мандри.

Хоробрий Будда зупиняв ординців,
лякаючи пеклом, обіцяючи карму,
і знову з бабами сидів на одинці,
дивився на степ, мов на згублену карту.

Похилий Будда забирався в дзвіниці,
дивився на степ і молився на сонце –
великий і грішний, чистий і ницій,
забувши тенденції, відкинувши соціум.

Померлий Будда лежав на могилі,
розгублено навстіж розкинувши руці.
І баби, мов коні, під спекою в милі
іржали до сонця в журбі та розпуці.

* * *

Це просто день, що врубується в простір.
Це просто день – весь твій, мов “аусвайс”.
Це під оркестру скрип невдалий зростом
танцює бомж подібне щось на вальс.

Брудні платформи, потяги і пиво,
і привокзальний збуджений майдан,
де в електричках гамірним напливом
зника чергова доза громадян.

Де доокола на дахах похилих
шумливо-гучно всілися граки –
трибуно втамовують як хмільно
танцює Харків – місто байстрюків.

Це просто день, що розчинився в зливі.
Був просто день за смугами дощів.
І голуби – сполохані й лякливи –
блакитні душі вмерлих тут бомжів.

* * *

Диск вечірнього сонця блазнювато навис над обдертим автобусом, що прямує між прерії, слобідських поселенців запилений віз підповзає під небо без валіз і без віз в ці зі Сходу ворота, навіть ні, краще – двері. Тут суцільні пустелі, тут золото й хліб, темношкірі мулатки – безсоромні і хтиві, перетравлюють спирт майже так, як і флірт, сторожкі амазонки сухої землі г'ють горілку і членствують в комсомольськім активі. Отже, все як було, всюди сталість часів, йде саджання картоплі й дозрівання потенції. Заплювали автобус діти синіх степів, а на хвилях чадної гарячої течії зависає надірваний блюзовий спів. Це занепад епохи, це п'янкий декаданс, захмелілі ковбої, комуністи і фермери заселяють уперто слобожанський Клондайк, в рурі степу зникає травнева вода, й цвінтарі переповнено нічними химерами.

Все пряме вперед і автобус згори, мов блискучий акваріум, висвітлюють промені, його нутрощі повняться спинами риб, брудлуски і кісток уповільнений скрип – це і є громадяні – покірні й безкровні. Людолюбство й ненависть, ковбаси і спирт – ця крайна загиджена ними по вінця, я сприйняв, я змирився, затих і стерпів, я прямую німим лабіринтом степів, а навколо доконує хвора провінція.

самогубці

№1 (той що зарізався)

скрипаль-іронія
смичком леза
торкнеться струн твого сухожилля
хай простір наповниться
червоним розквітом
мелодії твого ества

і полісмен занесе до протоколу:

сталевий шлагбаум
перекрив шлях для руху трамваїв
рейками твоїх судин

гільйотина спрацювала
і голова твоєї руки
важко впавши покотилася
холодною бруківкою

тіло ж руки
мов зрубаний півень
продовжувало битись в конвульсіях
але тебе
то вже стосувалось
щонайменше

№2 (той що повісився)

ось дивись –
ти виснеш якимось
тропічним фруктом
що вже устиг
ледь підгнити

або ж
електричною лампочкою
в нутрощах якої
поміж затихаючих
молекул б'ється
маленька муха
переляку

чи інакше
звиваєшся черв'яком
на гачку
власної смерті
вилискуеш сережкою
в її вусі

гидко дивитись
як осунулась
десятиповерхова
будівля твого тіла

лише нігті
на руках і ногах
продовжують повільно
рости

і врешті якийсь селекціонер
роздававши тебе мов яблуко
навпіл
побачить твої легені –
вагітні останнім повітрям

№3 (той що розбився)

дах бачиться згори
фотонегативом чорного квадрата Малевича
надворій ніч то й не дивно
що дахами снують сновиди
в пошуках п'ятого виміру
prusaki як і люди
хворобливо переносять висотні умови
тож на даху їх зовсім немає
дрібний щебінь нагадує часи
коли навколо буяв океан
він відступив а натомість
з-під води оголився білий острів даху
і вже черговий сновид
відчуваючи в порожнечі колишню міць води
стрибає вниз

№4 (той що втопився)

і коли ти поглянув назад
твої сліди ще трималися на хвилях
мов померлі риби

дорога була занадто довгою
повільно
мов ніж у масло
ти почав опускатися
під воду

і паралельно тобі
йшли на дно
свинцеві злитки
твоїх слідів

лише розчепірившись
на тонкій плівці води
тримався поверхні
набряклий
вишневий хрест
що чимось
нагадував щоглу
затопленого корабля

* * *

За хвилину до того, як випаде дош,
ти відчуєш, як шкіра вібріє під тиском
ще не випалих крапель, що ляжуть уздовж
твого тіла і враз його стиснуть.

Так легкі голуби, на вулицях кинуті,
відчувають смак їжі за мить до годівлі,
так солдат, що за хвилю повинен загинути,
відчува деформації у власному тілі.

Сміх, що має до мене назавтра прийти,
розділена сьогодні поміж плачу я.
За хвилину до того, як з'явишся ти, -
я тебе передчую.

* * *

Були дощі.

Потім їх не стало.

Відходили важко, немов помирать.
Зі старого під їзду крізь розбиті двері
вийшов рожевий дегенерат.
Біла лльоля.

На грудях дзвіночок.

А що треба ще для гарного хлопця?

Вдень лазив смітниками а ввечері виходить
кланяється рожевій маковині сонця.

Вночі блукав
глухими степами,
вперто бився в місячнім промінні,
потом мух на льоту відловлював,
щодня вдосконалюючись у власному вмінні.

На ранок повертається
в порожнє місто –
як завжди, веселий, як завжди, в дусі,
ніс яскраву квітку будяка
своїй коханій рожевій бабусі.
Ось і гаразд,
ось і ідилія –
бабуся й онук, і хвилини пройдені,
і в тиху кімнату крізь жовті гардини
сипало сонце свої рожеві промені.

* * *

κ. х. б.

Тарас Григорович Шевченко
зітхнув поважно й непричентно
дістав годинника старого
і рушив повагом в дорогу

він йшов вроцісто тихим містом
в пивницях пиво пив імлистє
стріляв цигарку в перехожих
такий живий такий несхожий

дівчата парфумами вкриті
просили в нього закурити
їм отвічав не вельми чемно
Тарас Григорович Шевченко

він врешті втік із цього міста
він зник із сяючого місива
і в черешневій квітній піні
його зустріли перші піvnі

каменефлія

найкраща жінка біла стінка – хай буде
вона стоїть і ти її відчуєш погляд
тендітна стримана мовчазна панна будда
сама цнота лиш крапля жарудесь насподі

вона хітлива і п'янка
її сприймання
ще сторожке та вже коханням рухи повні
вологий сплав її ества горішня манна
що гасить всі твої думки мов тепла повінь

вже оплітає забуття мов павутина
самотність душ самотність тіл така дражлива
впаде на лан твоїх аскез сумна і плинна
невимовлених почуттів химерна злива

і тільки думка вічне хвилювання
ці камені і ці розлогі віти –
вона як ти спізнала мить кохання
заради цього варто скам'яніти

Тридцять років без війни...

Цим і завершилось. Тлінь мајкорна,
стишена хвилья, сутінь озерна...
С.Жадан. "Пластунка N"

Будь-яка спроба окреслити постать поета за допомогою ліричних рядків наперед приречена на провал. Тим більше, якщо цей поет став своєрідною епохою в національній літературі, сублімував у ліриці прагнення і пошуки свого покоління – слабкосилих мешканців дев'яностих.

Проте фраза *"тридцять років без війни"* є чи не найглибшим мотивом "психodelічних історій боротьби" Сергія Жадана, бо передає граничну абсурдність і тупікову загадковість української душі, непоборність праґнення дороги і неспособність руху злоякісного континенту "Україна", болючі потуги ставати собою і крайню безвільність.

Словом, музика для товстих...

Це наскрізний настрій збірки, діагноз і прогноз. Саме тому так органічно і насущно звучить присята обороні *Грозного*. В її світлі убогою здається інтерпретація текстів і оформлення збірки (контроверзія в назві: починаючи від "найкращого" до "лайна", а між першим і другим – психodelічно-патологічні історії) як авангардних глюків і приколів. Точніше буде окреслити загальний напрямок збірки як шоково-терапевтичний.

У своїх “The very very best poems...” автор відкинув традиційну композицію ab ovo. Збірка має лінійну зворотну побудову: від найновіших, ще не опублікованих, поезій С.Жадана (“петеу”, “якщо ти надумаєш їхати з цього міста...”, “Станси для німецько-фашистських загарбників”) через вибрані твори з періодики, збірок “Пепсі” (1998), “Генерал Юда” (1995), “Цитатник” (1995) – до однієї з найвіддаленіших поезій “каменефілія” (1992). Читачеві пропонується шлях урвищами хронологічними сходами, ламкою історію дев'яностих.

А вона, ця історія, починається у петеушних западинах, “коли ти грівсь на школъних подвір'ях й виригував палений польський шнапс”, з вузькоколійки дитячої пам'яті, з тінейджерських зіткнень і закручується в туту спіраль молодості початку дев'яностих років, - для тих, звичайно, хто дійшов і не був викresлений із господнього блокноту. Період “траханого петеу” осмислюється як виключний життєвий шанс зривати всі конвенції, нав'язані світом.

Це доба тінейджерів, чиї “серця наче грифель / та разом з тим наче грифель крихкі”, в ліриці С.Жадана має особливий присмак терпкості й любові: у віршах “петеу” (2000р.), “вона ще не виросла і не втратила голову...” (1999р.), “Пластунка N” (1997р.) є щемке замилування світом напівпідлітків-напівдорослих, які в Жадана найближче до розуміння меж, крайніх вигинів існування і готові прийняти предчасну жорстокість як випробування. Підлітки С.Жадана – це стан людства “за хвилину до того, як випаде дощ...”, образною реплікою самого поета, вони зображені у передчассі (“вона ще не може просто померти / зализує рані

наче конверти...” і вже хрестоматійне: “*Ти одягалася військові боти, / бігла до школи – пенал, олівчик. Все ще попереду – перші аборти, / матові джинси, мамин ліфчик*”). При тому вони зображені людиною з гірким досвідом власного, змарнованого, передчасся.

Так формуються кілька ракурсів ліричного спостереження – підлітка і дорослого, - з болісним передбаченням подальшої ломки, деформації, нищення “маленького світу”. І тут уже йдеться не лише про соціальні умовності, що тяжіють домокловим мечем, але про згубну, тотальну “причетність до покоління”, цю давню виразку всіх українських пророків: “...знаєш, док / мене не кличе твоя труба / якщо я весь час боровся з собою / хто сказав що це боротьба?”. Остання репліка, також із вірша “петеу”, є лише розгалуженою жаданівською варіацією “Варшави”, циклу “Цитатник” і, особливо, тетравірша “Тереза”: “*Ми зберегли, наче кисень – птахи, / присмак причетності до покоління, / котрий хвилює, мов перше гоління / шкіру...*”.

У віршах С.Жадана майже відсутній суб'єкт, що називає себе “я”, але жоден твір цього поета не грішить безособовістю, не “провисає” як волання безіменного, адже всі поезії об'єднані доцентровою силою, інтимним стосунком **ТИ - МИ** – (і навіть) **ВОНИ**, настільки щільним і тривким, що виникає ілюзія передіснування багатьох віршів. (Справді, можна говорити про передіснування образних рядів лірики С.Жадана в українській поетиці – від вагомих реалістичних метафор ярмо – терни - тягар (хрест) – отрута, семенківських ремінісценцій і навіть дослівних цитат метра українського авангарду до широких образних площин поезії

Ю.Андрюховича. Водночас лірика С.Жадана не сприймається як еклектична, а дає відчуття нової якості і змістового злитку).

Світоглядна зацікавленість С.Жадана граничним віком людини, періодом “ломки”, проявляється також у зображені перехідних моментів у природі, сумішкових, напівсформованих, пластичних. Це час передзим’я, провесни, осіннього згасання, хвилини передсвітання, переддощу, – моменти загалом очікувальні й тривожні навіть при основній ноті спокійного спостереження: “Всі кріплення важких снігів, / всі накопичення ремесел, / всі тіні дотиками весел / лишають поміж берегів / сліди – ці вервиці тугі / між зим і весен...”, “Серпень чіткий, попри те, що міне, / спевнено згущує фарби в малюнку. / Теплі циклони, мов слід поцілунку, гоять пріфоди розхитаний нерв...”.

Звивчастий шлях покоління 90-х пролягає через петеу, пепсі і випробування міфологем: Європи-притулку і нації-визволительки. Мотив еміграції (варіанти: дорога, колії, вокзали; кінцева зупинка, смерть) осмислюється як уникання себе, пірнання у замкнений простір чужих реалій: “ци ангели тероризму завжди навколо тебе / їхній заселений простір / їхній святий миколай / їхні контрацептиви в туалетах на автозаправках...”.

Паталогічна історія українства 90-х, що марнотратствує часом і зусиллями, історія без боротьби, перешкод, війн, “на дурно”, але й без певності, чину. Історія сплетльована, час пропущений крізь решето. Адже: “тридицять років без війни / тридицять років без майбутнього / тридицять років старої музики...”. І ніякі “дти германських лісів”, ніякі спроби зламати хід старого українського годинника не в силі змінити слов’янську психodelічну душу, з її вічним “посіяли гайдамаки в Україні жито, та не вони його жали. Що

мусим робити...” або, метатетично, по Жадану: “знаєш, який буде вжинок, але таки спробуй, посій...”, “зграя слів і натовп перехожих / таке даха лишається від цілого покоління...”

І далі, далі – гігантськими кроками і вузькими стежинами одного покоління, від тінейджера до 64-літнього, від молодої нації, живленої соками *шибайголів* *рейнських* *трудящих долин*, до вичахлої, що рухається застиглими намотаними колами.

Поезії 2000 і 1999 років, з відкритим, незагоєним зрізом переживань, задають тон усій збірці вибраного С.Жадана, змінюють концепцію попередніх збірок, загалом естетику творчості цього поета. Навіть вірші-травестії (“Переваги окупаційного режиму”, “Поруйнування Єрусалиму”, “Будда сидів на високій могилі...”, “Диск вечірнього сонця...”) рафінуються, знімають більшість відсотків авангардного окису. Поет дозволяє полішити за собою *хрести* і *покривала*, - децьо грайливий період “Цитатника”, алгоритично-символічного “Генерала Юди”, сюрреалістичні рисунки, дадаїстичні та авангардні кліше “Пепсі”. Він усе полішає, але і вдержує як складники свого “я” і цілого “ми”, що згромадились у грубезну історію – без боротьби, від ломки до ломки, через хрести, дороги, центри і провінції, всю *анатомію*, *чесність* і *свійств*...

Сергій Жадан (чи краще так: *жадан*) у більшості своїх віршів ще не втомлений, іронічно-цинічний, словом, не закінчено постмодерний. Сьогодні він є передусім поетом двадцятирічних, все ще спраглий знайти відповідь на безліч складних питань, перше з яких: що ми є?..

Анна Біла

Лівий берег Кальміоса

жадан/вибрані поезії 1992-2000

ЗМІСТ

2000

петеу	5
якщо ти надумаєш їхати з цього міста..	8
Станси для німецько-фашистських загарбників.....	10

1999

іммігрант зонг	14
музика для товстих	16
вона ще не виросла і не втратила голову..	19
авіахем	20

1998

Переваги окупаційного режиму	22
Пепсі...	25

1997

Святий Георгій	27
Donbass Independent	29
Пацифік	32
Пам'яті В.К.	34
Пластунка N	35

1996

bodywork	38
Богдан-Ігор	39

1995

Динамо Харків	41
Тереза	43

1994

Варшава	48
Якось-таки ти виріс..	50
Цитатник	51
Поруйнування Єрусалиму	57

1993

Будда сидів на високій могилі.....	61
Це просто день, що врубується в простір...	63
Диск вечірнього сонця блазнювато навис.	64
самогубці	66
За хвилину до того, як випаде дощ..	71
Були дощі...	72
Тарас Григорович Шевченко...	73

1992

каменефілія	74
-------------------	----

Анна Біла. Тридцять років без війни (<i>післямова</i>)	75
---	----

Літературно-художнє видання
Бібліотека альманаху «Кальміюс»

Серія: Укреучліт
Випуск 3

Жадан Сергій
the very very best poems, psychodelic stories of
fighting and other bullshit
(вибрані поезії 1992-2000)

Підготовка до друку –
Олег Соловей

Верстка –
Венiamін Білявський

Підписано до друку 20.05.2000. Папір Тесніс.
Гарнітура GaramondCTT.

Видавництво "Кассіопея"
83055, м.Донецьк,
вул. Челюскінців 151, оф.411
Тел.(0622) 93-67-18, 910-954
E-mail: kassi@euromb.com

fucking fucking fucking rain
fucking rain stands bellow ukraine
yeah-yeah independent forever
yeah-yeah my president is champion
let's sing together
let's sing together
every time after eating

боротьба – непомітна на перший погляд –
що випробовує на міцність сумління і совість
боротьба що веде за собою маси пікетів

і юрби активних демонстрантів
боротьба що ставить під сумнів твою соціальну позицію
твое відмежування від організованого спротиву
боротьба що розриває серця холодить душі висушує слізози
боротьба яка через свою шкідливість
вчасно оплачується вітамінами молоком і джемом

На знимку (з права до ліва):
Валерій Євгенович Бондар і жадан.

